

بررسی استفاده از تلگرام بر رفتار اجتماعی دانش آموزان (مطالعه موردی: دانش آموزان پسر دبیرستان امام علی (ع))

زهرة ابراهیمی¹

چکیده

ورود اینترنت و وسایل ارتباطی نوین باعث ایجاد شکل‌گیری ارتباطات مجازی شده است. تلفن همراه و به دنبال آن شبکه‌های اجتماعی یکی از مظاهر فناوری ارتباطی نوین در زندگی فردی و اجتماعی بشر امروز است که دغدغه‌هایی را برای خانواده‌ها ایجاد نموده است. با توجه به تأثیراتی که این شبکه‌ها بر رفتار نوجوانان دارند، پژوهش حاضر با توجه به ضرورت موضوع به بررسی شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان دبیرستانی می‌پردازد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع کاربردی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت است از دانش‌آموزان پسر دبیرستان امام علی (ع) که با توجه به جدول مورگان تعداد 120 نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بوده که پایایی آن با توجه به ضریب آلفای کرونباخ برابر 81٪ به دست آمده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات علاوه بر آمار توصیفی شامل آمار تحلیلی مانند همبستگی پیرسون می‌باشد. نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان می‌دهد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر کنش اجتماعی و قانون‌مداری دانش‌آموزان تأثیر داشته است.

کلمات کلیدی: شبکه‌های مجازی، تلفن همراه، اینترنت، رفتار اجتماعی، قانون‌مداری

¹ کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی - روابط عمومی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی،

مقدمه

در دنیای امروز که عصر ارتباطات نام گرفته است، رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی به واسطه سرعت، تداوم و وسعت جهانی انتشار پیام به مثابه جزء لاینفک ارتباطات اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند، به گونه‌ای که تصور دنیای بدون رسانه برای ما غیرممکن است. این در حالی است که در طی چند دهه گذشته با تغییرات ایجاد شده در فناوری رسانه، ظهور رسانه‌های نوین باعث رسوخ بیشتر تکنولوژی در زندگی انسان‌ها شده و بالطبع به واسطه شیوه و تأثیرات استفاده، تغییرات فرهنگی متعددی را در خانواده‌ها و جامعه به وجود آورده است.

با نگاهی واقع‌بینانه به رویدادهای اخیر فضای سایبری و ظهور رسانه‌های اجتماعی مجازی بر روی تلفن‌های همراه هوشمند، به نظر می‌رسد روند استفاده از این ابزار ارتباطی در جامعه امروزی از شتابی روزافزون برخوردار بوده و تغییرات و تأثیرات فرهنگی آن حتی در زمان کوتاه استفاده به اندازه‌ای است که نمی‌توان از پیامدهای منفی آن به راحتی چشم پوشید.

شبکه‌های اجتماعی را می‌توان یکی از مهم‌ترین و پرطرفدارترین نرم‌افزارهای اجتماعی در حال حاضر دانست. این نرم‌افزارهای ارتباطی، کاربران را در یک فضای مجازی گرد هم می‌آورند و بر مبنای روابط آنها با یکدیگر یک شبکه اجتماعی را تشکیل می‌دهد (قلی‌زاده و دیگران، 1396، 103).

به طور کلی در تعریف شبکه‌های مجازی می‌توان گفت: «سایت‌هایی هستند که از یک سایت ساده مانند جست و جوگر با اضافه شدن امکاناتی مانند چت و پست الکترونیکی و امکانات دیگر خاصیت اشتراک‌گذاری را به کاربران خود ارایه می‌دهند. شبکه‌های اجتماعی محل گردهمایی صدها میلیون کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند (سلطانی‌فر، 1389، 53 به نقل از فرزانه، 1394، 1).

همچنین باستانی (1382) در تعریف شبکه اجتماعی می‌گوید: «شبکه اجتماعی الگویی ارتباطی است که مردم را به هم متصل می‌کند و یا پیوندهایی است که افراد را با گروه‌هایی از مردم مرتبط می‌سازد (باستانی، 1382 به نقل از شارع‌پور، 1394، 170).

از کاربردهای تلفن همراه قابلیت اتصال به اینترنت است که این سرویس در بین کاربران ایرانی بسیار رایج است. یکی از نگرانی‌های مشترک والدین در همه جوامع نحوه استفاده دانش‌آموزان‌شان از اینترنت است. دانش‌آموزان ممکن است در معرض مطالب و تصاویر خشن و غیرمجاز موجود در پایگاه‌های اینترنتی قرار گیرند. دسترسی به چنین مطالبی ممکن است کاملاً تصادفی یا عمدی باشد. هر دو طریق دستیابی مورد توجه متخصصان بوده است و کارشناسان نسبت به صدمات جبران‌ناپذیری که از طریق این گونه برنامه‌ها به کودکان و نوجوانان می‌رسد

به ویژه ایجاد مسایلی مانند انحراف جنسی، خشونت، اعتیاد، رفتارهای ضداجتماعی، سست شدن مبانی خانواده، اشاعه جرم و جنایت در طیف وسیع، مکرراً هشدار داده‌اند. دانش‌آموزان بیش از دیگران در معرض آسیب‌های ناشی از کاربرد نادرست اینترنت قرار دارند (امرای و حسن‌پور، 1392 به نقل از کیخا، 1393، 3).

کروات^۱، پترسون^۲، لاندمارک^۳ و همکاران (1998) دریافتند که استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی جدید، روابط اجتماعی افراد در حالت واقعی را کاهش داده و موجبات کاهش بهزیستی به واسطه تنهایی، افسردگی و انزوا را فراهم کرده است (پناهی، 1394، 3).

جوانان به خاطر داشتن روحیه تنوع‌طلبی، خلاقیت، گرایش به برقراری ارتباط با دیگران، حس کنجکاوی و علاقه به داشتن زندگی متفاوت به عضویت در شبکه‌های اجتماعی گرایش بیشتری دارند. آنها در این شبکه‌ها با توجه به محدودیت‌های اجتماعی که در جامعه ایران وجود دارد به تبادل اطلاعات، کسب خیر و دوست‌یابی می‌پردازند. شبکه‌های اجتماعی فی‌نفسه ابزاری برای بی‌هویتی نیستند، ولی اگر جوانان آگاه نباشند و از کارکردهای نادرست این رسانه اجتماعی اطلاع نداشته باشند، این ابزار تبدیل به تهدیدی جدی برای جوانان و جامعه خواهد شد. شبکه‌های اجتماعی مثل شمشیر دو لبه‌اند، اگر از آنها درست استفاده نشود، بیشترین آسیب را به کاربران خواهند رساند، بنابراین به جای منع جوانان به استفاده از این رسانه‌های اجتماعی بهتر است آنها را از فرصت‌ها و تهدیدهای این رسانه اجتماعی آگاه کرد. (احمدی و دیگران، 1396، 27 و امیرپور و دیگران، 1392، 25).

این روزها شاهد اعتیاد اینترنتی جوانان و نوجوانان به ویژه دانش‌آموزان هستیم، این در شرایطی است که جوانان در این محیط‌ها از آسیب‌پذیری بسیاری برخوردارند به ویژه افرادی که در دوره متوسطه اول و دوم در حال تحصیل هستند و حساسیت‌های دوران بلوغ را نیز طی می‌کنند. از سوی دیگر باید تعارض ارزش‌های ایرانی-اسلامی را در فضای مجازی مورد توجه قرار داد؛ چرا که این تکنولوژی‌ها از قبل به ایران آمده‌اند و چالش‌های هویتی را برای جوانان ما ایجاد می‌کنند که با مؤلفه‌های فرهنگ اسلامی و ایرانی ما مغایر است همچنین راه‌اندازی شبکه‌های اجتماعی همچون تلگرام منجر به این شده که خانواده‌ها از هم دور شوند حتی ممکن است خانواده‌ها به صورت صوری و ظاهری دور هم جمع شوند، اما در همان جمع نیز افراد خانواده هر کدام توجه‌شان به گوشی یا تبلت‌هایشان است (صیادی و دیگران، 1394، 35).

برخی از مهم‌ترین فرصت‌هایی که جوانان می‌توانند از طریق شبکه‌های اجتماعی به دست آورند:

¹ - Kraute

² - Patterson

³ - Lundmark

- 1- انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی؛
- 2- امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ‌های مختلف؛
- 3- شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی؛
- 4- امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، فکرها و سلیقه‌های دیگران؛
- 5- کارکرد تبلیغ محتوا؛
- 6- ارتباط مجازی مستمر و سالم با دوستان و آشنایان؛
- 7- تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی؛
- 8- یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی؛
- 9- توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی؛
- 10- افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه‌روزی میان استاد و شاگرد؛
- 11- افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای سایبر (سلیمانی پور، 1379، 15-19).

ضرورت و اهمیت مسئله

وقتی به گذشته نگاه می‌کنیم و وسایل ارتباطی آن زمان را با این دوره مقایسه می‌کنیم می‌بینیم که تکنولوژی چقدر باعث پیشرفت در کارها و زندگی شده است. وسایل ساده ارتباطی آن دوره اصلاً قابل مقایسه با وسایل ارتباطی این دوره نیست، وسایلی از قبیل نامه و تلفن‌های ساده اولیه کار را دشوار می‌کرد ولی اکنون پیشرفت تکنولوژی باعث سریع‌تر شدن بسیاری از کارها شده، وسایلی که می‌توان با آن تمام کارها را در مدت خیلی کم انجام داد مثل اینترنت و تلفن همراه و اخیراً شبکه‌های اجتماعی همچون تلگرام، فیس‌بوک، اینستاگرام و... (محمدبیگی، 1388، 20). ولی وقتی مبتکران بزرگ دنیا جدیدترین اختراعات خود را برای راحتی انسان به وجود آوردند، شاید فکرش را هم نمی‌کردند که روزی انسان هزاره سوم از این وسایل سواستفاده کرده و به دنبال چاره‌ای برای رفع خطرات این اختراعات و وسایل نوین ارتباطی باشند، وسایلی که در وهله اول دنیای مجازی را برای انسان به ارمغان آورد. افزایش تولید وسایلی از قبیل تلفن همراه و اینترنت و... در نهایت سهولت دسترسی سبب شد گروه‌های کثیری از افراد جامعه با سنین مختلف به این دنیای مجازی راه پیدا کنند به طوری که در قرن 21 داشتن تلفن همراه یک کودک 6 ساله برای کسی عجیب نیست (Alavi, 2010, 2).

شبکه‌های مختلف اجتماعی با صدها میلیون کاربر در سال‌های اخیر توجه مهاجمان سایبری را نیز بیش از هر هدف دیگری به خود جلب کرده‌اند (بادی، 2007). کاربران ساعت‌های بسیاری را برای چت کردن با دوستان‌شان و چک کردن صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی صرف

می‌کنند. در واقع چک کردن صفحه شخصی، مطالعه به روزرسانی‌های دوستان مختلف و نظر دادن روی عکس‌ها و فیلم‌های دیگران، به عاداتی ناخودآگاه تبدیل شده است که در کوتاه مدت تمرکز افراد بر امور جاری زندگی و یا فعالیت‌های شغلی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد (الیسون، 2009)

ما آگاهییم که در این سن گاهی ضریب خطا بالا می‌رود شاید کودکی مرتکب اشتباهی شود و به راحتی قابل جبران باشد ولی اشتباه در این سن گاهی به قیمت فنا شدن یک زندگی است. البته نیمی از شخصیت شکل گرفته فرد موافق با هنجارها و ارزش‌های جامعه نباشد در جوانی دچار بحران هویت می‌شود و برخلاف حرکات معقول اجتماع گام بر می‌دارد. این اصل تا حدی برقرار است که در جامعه جوانان به دنبال ارضای نیازهای خود هستند و سرگرمی و تفریحی یکی از این راههاست معمولاً بزرگسالان وقتی از اینترنت استفاده می‌کنند برای کارهای اداری و مفید و انجام دادن بعضی از کارهای شخصی است ولی همین وسیله مفید که زندگی را آسان می‌نماید برای عده‌ای از مردم به خصوص قشر جوان تبدیل به یک سرگرمی شده است و البته سایت‌های ایجاد شده به این معضل دامن زده است (صابری، 1392 به نقل از کیخا، 1393، 4). در حوزه سخن‌پراکنی دسترسی سریع و دائمی، فراگیری مخاطبان، خصوصی بودن و امنیت نسبی شبکه و فیلتر نشدن، پیام را به رسانه‌ای دلخواه تبدیل کرده است. دریافت پیام‌های غیراخلاقی که حوزه‌های زندگی فردی و اجتماعی و حتی مسایل حاشیه‌ای را به مسخره می‌گیرد و در کنار برخورداری از ارتباطاتی نظیر پیام تصویری، پلوتوث و اطلاعات گرافیکی، شرایطی را رقم زده که کمتر نوجوانی حاضر می‌شود گوشی تلفن همراه خود را در اختیار دیگران به ویژه والدین و آشنایان قرار دهد (رحیمی، 1387). پیام امروزه ایده‌آل‌ترین مسیر ارتباطی با جنس مخالف محسوب می‌شود. علاقه به پیام‌بازی در جامعه ما تا حدی پیش رفته است که برخی افراد به ویژه قشر جوان و نوجوان به داشتن جنون پیام‌بازی معروف شده‌اند و گذشت زمان و فروکش کردن تب ارتباط پیامکی نیز از این علاقه نکاسته است. عده‌ای دیگر به ارسال پیام در ساعات بیکاری شبانه و پیش از خواب معتادند، به طوری که گوشی تلفن همراه را با خود به رختخواب می‌برند. اعلام ساعت 22 تا یک بامداد به عنوان پیک انتقال پیامکی اشاره‌ای به این موضوع است. گذشته از آن ارتباط پیامکی و ارسال جوک و متون طنز در جامعه ما به عنوان یک سرگرمی شناخته شده و بسیاری افراد در سنین مختلف ساعت‌های فراغت و بیکاری خود را به این کار اختصاص می‌دهند. این مسئله به تنهایی یک آسیب جدی و فرهنگی را گوشزد می‌کند؛ فرصتی که می‌توان با مطالعه، تفریح و ورزش سپری شود در ثانیه‌ها و دقیقه‌ها و یا

حتی شاید ساعت‌ها پیام‌بازی تلف می‌شود و جز خستگی و خمودگی سودی ندارد (ببران و دیگران، 1394، 11)

جوانان به دلیل جوان بودن همواره در معرض دو دیدگاه در جامعه قرار دارند: 1- نگاه والدین
2- دیدگاه جامعه.

اما امروز بیشتر از گذشته والدین به دلیل ظهور تکنولوژی‌های جدید احساس می‌کنند که باید جوان خود را در کنترل داشته و دائماً بر آن نظارت کنند و از سوی دیگر جوان امروز که با ظهور و بروز فن‌آوری‌های جدید نه تنها خود را درگیر آنها نموده بلکه هر روز مشتاق‌تر از دیروز برای بروز فن‌آوری جدید خود را آماده می‌بیند، باعث شده است والدین بیش از گذشته به تلفن همراه که مهمترین تکنولوژی قرن حاضر است به عنوان ابزاری برای کنترل بیشتر جوان خود نگاه داشته باشند. اما مهمتر از این، نگاهی است که جامعه به جوان دارد. جوامع همواره لبریز از انتظاراتی است که از جوانان باید سر بزند و از آنها شکل بگیرد. رفتارهایی از قبیل عدم بزهکاری، مؤدب بودن، رعایت احترام به بزرگترها و... اما در این میان جوامع از تکنولوژی تلفن همراه برای جوانان برداشته‌هایی متفاوت ارائه نموده‌اند و تقریباً اشتراکات این مهم عبارتند از: جوانان با تلفن همراه باید جوانی: 1- در دسترس دایمی بوده 2- کارآ و به موقع بودن و... (دادگران و دیگران، 1390، 15)

به هر حال آنچه مهم است اینکه فرهنگ استفاده از تلفن همراه نه تنها در بین جوانان بلکه در کل جامعه به اندازه پیشرفت‌های تکنولوژی که در گوشی‌های تلفن همراه کرده است هماهنگ نبوده است و فرهنگ استفاده از تلفن همراه باید تقویت شود و این میسر نمی‌شود مگر آنکه متولیان فرهنگی کشور فکری بیاندیشند و بسترسازی مناسب جهت ادامه این فن‌آوری پدید آورند. با وجود مطالبات و خواسته‌های کاربران تلفن همراه به خصوص جوانان، دیگر استفاده صرف از این ابزار ارتباطی نوین برای تماس‌های تلفنی و مکالمه اهمیتی ندارد (همان، 16).

این فن‌آوری جدید در میان جوانان به یک ابزار مهم ارتباط اجتماعی بدل گشته است به طوری که برخی از جوانان هویت فردی خود را در گرو تلفن همراه می‌دانند یا به عبارتی خود را با آن تعریف می‌کنند. با انتخاب نوع زنگ تلفن همراه، صفحه نمایش آن و آهنگ‌هایی که داخل آن ذخیره می‌کنند، پیامک‌هایی که ارسال می‌نمایند و... وضعیت اجتماعی خود را به دیگران می‌شناسانند. گسترش غیرقابل انتظار تلفن همراه در جامعه و کاربردهای آن به لحاظ اقتصادی برای بسیاری از والدین نگرانی‌های خاصی را نیز در پی داشته و مشاهده صورت‌حساب فرزندانشان در پایان هر ماه آنها را شوکه نموده است. از سویی دیگر مراکز آموزشی نیز از استفاده بدون

ضابطه و انتشار مسایل غیراخلاقی از طریق تلفن همراه در بین جوانان نگران هستند (همان، 17)

آنها معتقدند برخی مسایل تلفن همراه باعث سست شدن پیوند خانوادگی می‌شود و ارتباط چهره به چهره و رودرروی اعضای خانواده را کاهش می‌دهد. اما در مجموع این ابزار چند رسانه‌ای مرزهای جدیدی را در ارتباطات اجتماعی و فرد به وجود آورده است که هدایت و کنترل کاربردها و برجسته کردن نقش‌های مثبت این ابزار ارتباطی یک ضرورت محسوب می‌شود و لاجرم جهت جلوگیری از ترویج اصول غیراخلاقی در بین جامعه و به خصوص قشر جوان همانگونه که اشاره شد بحث فرهنگ‌سازی و فراهم‌سازی بستر مناسب استفاده، صحیح از تلفن همراه در میان جوانان اجتناب‌ناپذیر است (جعفری، 1388، 17؛ <http://abeshkooh.persianblog.ir>). براساس نظریه وابستگی، وابستگی افراد به رسانه در آنها نوعی انفعال و اعتیاد به وجود می‌آورد و این وابستگی در جوامع صنعتی که روابط بین فردی بسیار کم‌رنگ است مشاهده می‌شود. وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی به خاطر جذابیت‌های فراوان آن موضوعی است که امروزه گریبانگیر بسیاری از خانواده‌ها شده است. در این حالت این شبکه‌ها همچون موادمخدر عمل می‌کنند و فرد بدون دسترسی به آن بسیار پرخاشگر شده و تنها با استفاده از آن احساس آرامش خواهد کرد. بنابراین فرد هر روز بیشتر از قبل از خانواده دور شده و در شبکه مجازی غرق خواهد شد (حیدری، 1392 به نقل از نصیری، 1394، 9)

به طور کلی می‌توان گفت زندگی در اینگونه فضاهای مجازی می‌تواند تأثیرات مثبت و منفی مختلفی بر «سبک زندگی» کاربران داشته باشد. فرصت‌های آموزشی، اقتصادی و... از جمله نقاط مثبت این فضاها می‌باشد اما حضور در این دنیاها می‌تواند آسیب‌پذیری‌های اجتماعی و خانوادگی را نیز همراه داشته باشد. در جامعه ما یکی از مهم‌ترین چالش‌های فرارو، تضادهای فرهنگی جامعه با این ابزارها و دستاوردهای حاصل از آنها است. در این میان، بدیهی است با سرعت گرفتن رشد تکنولوژی‌های ارتباطی و ورود این فناوری‌ها به کشور و در عوض عدم برنامه‌ریزی در داخل، این تضادها به شکل برجسته‌تری نمایان می‌شوند و آسیب بیشتری را متوجه جامعه می‌کنند (مقتدایی، 1393، 3)

گسترش استفاده از اینترنت و امکانات حاصل از این تکنولوژی، بدون فراهم آمدن زیرساخت‌های فرهنگی لازم، می‌تواند چالشی فراروی انتقال ارزش‌ها، باورها و هنجارهای ملی و مذهبی و در یک کلمه «سبک زندگی» به نسل بعد محسوب شود. البته این تکنولوژی، فرصت‌های بسیاری را برای ما فراهم می‌آورد و بسیاری از امور را برایمان تسهیل می‌کند و باید اذعان داشت در دنیای

امروزی نمی‌توان از این تکنولوژی چشم‌پوشی کرد لیکن این به معنای بی‌توجهی به ابعاد مختلف این پدیده نیست.

اشخاصی که از این تکنولوژی بیشتر استفاده می‌کنند علاوه بر آن که بر زندگی خانوادگی آن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد، زمان کم‌تری با خانواده صحبت می‌کنند و احساس تنهایی، افسردگی، کمبود عزت نفس و... در آنها بیش‌تر می‌شود. نسل جوان امروز نسبت به نسل گذشته با سرعت بیش‌تری از والدین خود رشد می‌کنند، برای جلوگیری از آسیب‌های احتمالی، باید در جهت آگاه‌سازی خانواده‌ها تلاش کرد.

رشد اجتماعی در فرهنگ علوم رفتاری به تغییراتی گفته می‌شود که در نتیجه تأثیر متقابل با اشخاص، اوضاع و احوال اجتماعی، آداب و رسوم اجتماعی و سازمان‌های اجتماعی در فرد پدیدار می‌شود. رشد اجتماعی، یکی از جنبه‌های رشد انسان است که بر اثر، تعامل‌ها و تجربیات فرد با عوامل و عناصر محیط‌های اجتماعی بر مبنای دو فرآیند اجتماعی کردن و اجتماعی شدن به وجود می‌آید. کسانی که رشد اجتماعی می‌رسند که رفتارهای اجتماعی و معیارهای مورد انتظار سن خویش را کسب کرده باشند. به موازات تغییراتی که اعتیاد به اینترنت می‌تواند روی رشد اجتماعی افراد داشته باشد، انگیزش نیز متغیر دیگری است که از اثرات آن مصون نخواهد بود. مشکلات انگیزش باعث می‌شود که دانش‌آموزان در حد توانایی، استعداد و شایستگی خودشان عمل نکرده و پایین‌تر از حد انتظار فعالیت نمایند. اگر مشکلات انگیزش در دوره دبیرستان مورد توجه قرار نگیرد، می‌تواند برای رفتار و یادگیری افراد پیامدهای جدی به بار آورد (همان، 7).

ارتباط موجب کنش مشترک و تغییر محیط و بهبود وضعیت افراد و گروه‌های آن می‌شود. در عین حال، کاربرد ارتباطات را برای تحقق سایر کاربردها نیز تسهیل می‌کند و فراگردی آغاز می‌شود که در صورت وجود شرایط مطلوب، ماریچی را از هویت، اجتماع، آگاهی و کنش مضاعف پدید می‌آورد و فرد یا گروه را یاری می‌دهد تا به اهدافش دست یابد.» (چلبی، 1375، 21).

در نظر دورکیم، کنش اجتماعی «شامل چگونگی عمل، تفکر و احساس است که خارج از فرد و دارای قوه اجبار و الزام هستند که به برکت آن خود را بر فرد تحمیل می‌کنند». بنابراین می‌توان گفت دورکیم برای عینی بودن کنش‌ها، دو معیار دارد:

- بیرونی بودن حالات عمل، فکر و احساس در رابطه با اشخاص؛
- جبر و فشاری که اشخاص تحمل می‌کنند.

درک معنا و عینیتی که دورکیم برای کنش قایل است، منوط به درک دو مفهوم وجدان جمعی و فردی است که او مطرح می‌کند (رحمان‌زاده، 1389، 18)

چهارچوب نظری

در این پژوهش از نظریه جهانی شدن کاستلز، استفاده و خشنودی کاتز، کاشت گربنر و اشاعه نوآوری راجرز استفاده شده است.

جهانی شدن

در جهان معاصر که موسوم به «عصر اطلاعات و ارتباطات» است و رسانه‌ها همه چیز را در تسخیر خود در آورده‌اند؛ کارکرد و اهمیت این رسانه‌ها بر کسی پوشیده نیست. یکی از کارکردهای ویژه رسانه‌ها و به ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی¹، اطلاع‌رسانی و پوشش خبری است (نصرتی، 1391 به نقل از خدایاری، 1393، 167)

فضای مجازی، دنیای وسیع و پیچیده‌ای است که گروه‌ها و افراد مختلف با گرایش‌ها، باورها و اعتقادات گوناگون در آن زندگی می‌کنند. واژه «زندگی» در این فضا به اشتباه به کار نرفته‌اس. زیرا توأمان و همگام با دنیای واقعی و شاید بیشتر، بر وجود آدمی و باورهایش اثر می‌گذارد. فضای مجازی مکانی است که فرد می‌تواند فعالیت‌های دنیای واقعی خود را به آن وارد کند. از خصوصیات بارز این فضا بی‌مکانی و بی‌زمانی است. از بین رفتن فاصله مکانی، افزایش بی‌سابقه توان انسان‌ها برای مبادله و مراوده با یکدیگر فرایند هویت‌یابی جمعی افراد را دگرگون کرده است (منتظر قائم، 1381: 231)

مک لوهان² استدلال می‌کند که رسانه‌های هر عصر، ماهیت جامعه آن عصر را تعیین می‌کنند. از نظر مک لوهان، پیشرفت هر جامعه‌ای همزمان با رشد فناوری بوده است. (مک لوهان، ترجمه آذری، 1377)

جهانی شدن³ به تشدید روابط اجتماعی در سطح سراسر جهان اشاره دارد، زیرا مکان‌های دور از هم را چنان به هم مرتبط می‌سازد که اتفاقات هر محل، زاینده حوادثی است که کیلومترها دورتر به وقوع می‌پیوندد. به عبارت دیگر، جهانی شدن ظهور نوعی جامعه شبکه‌ای است که مرزهای سیاسی و اقتصادی را کم رنگ کرده، ارتباطات را گسترش داده و تعامل فرهنگ‌ها را افزون نموده است. در واقع پدیده جهانی شدن بیانگر نوعی پراکنش کروی (اندیشه، کالا و غیره) است (سالزانو،⁴ 2003، 45). رابرتسون⁵ معتقد است که جهانی شدن عبارت است از در هم

¹ - virtual social networks

² - Mc Luhan

³ - Globalization

⁴ - Salzano

⁵ - Robertson

فشرده شدن جهان و تبدیل آن به مکان واحد جهانی؛ این پدیده علاوه بر اینکه یک فرآیند است، به عنوان یک چارچوب مفهومی نیز با انگاره یا سامان جهانی سرو کار دارد (سفیری، 1390، 43 به نقل از رابرتسون، 1380، 130). براین اساس هاروی¹ معتقد است با فشرده‌گی و کوچک شدن فضا و زمان، نطفه فرآیند جهانی شدن بسته می‌شود (کوهن² و کندی³، 2000، 26).

مانوئل کاستلز⁴ با اشاره به عصر ارتباطات، جهانی شدن را ظهور نوعی شبکه می‌داند که در ادامه سرمایه‌داری، پهنه اقتصاد، جامعه و فرهنگ را در برمی‌گیرد (کاستلز، 1380، 30-27). با جمع‌بندی تعاریف ارائه شده در این پژوهش جهانی شدن این گونه تعریف می‌شود: جهانی شدن به تشدید روابط اجتماعی در سراسر جهان اشاره دارد که مکان‌های دور از هم را چنان به هم مرتبط می‌سازد که اتفاقات هر محل زاینده حوادثی است که کیلومترها دورتر به وقوع می‌پیوندد. به عبارت دیگر، جهانی شدن ظهور نوعی جامعه شبکه‌ای است که مرزهای سیاسی و اقتصادی را کم رنگ کرده، ارتباطات را گسترش داده و تعامل فرهنگی را افزون کرده است.

استفاده و خشنودی

وقتی از خودمان می‌پرسیم مردم از رسانه‌ها چه استفاده‌ای می‌کنند؟ خود به خود به سمت رویکرد استفاده و خشنودی کشانده می‌شویم. کاتز (1959) معتقدست که مخاطب محتوای رسانه را انتخاب می‌کند و توانایی مخاطب بیش از آن است که قبلاً تصور می‌شده است. او با اینگونه مفهوم‌سازی مخاطب، نظریه «استفاده و خشنودی» را مطرح کرد. این نظر امروزه پس از گذشت حدود نیم قرن هنوز هم طرفداران و مخالفان زیادی دارد. رویکرد استفاده و خشنودی هم مثل سایر رویکردها برای ارزیابی پیامدهای انسانی فناوری‌های نوین ارتباطی کاربرد دارد. این رویکرد به دلیل ماهیت آن که مخاطب محور است، یکی از موفق‌ترین رویکردهای ارتباطی در فضای مجازی محسوب می‌شود (شارون آنگلمن⁵، 2000). به دلیل افزایش تنوع و همچنین بالا رفتن قدرت انتخاب مخاطب احتمال دارد این رویکرد در آینده به شاخه‌های چندی تقسیم شود تا بتواند جنبه‌های مختلف انسانی فضای مجازی را توصیف کند (شاه قاسمی، 1385، 14). کاربران براساس نظریه استفاده و خشنودی با توجه به بافت اجتماعی خود، انگیزه‌ها و اهداف متفاوتی را در استفاده از رسانه‌های اجتماعی دنبال می‌کنند و بر این اساس بازخوردهای متفاوتی

¹ - Harvey

² - Cohen

³ - Kenedy

⁴ - ManuelCastells

⁵ - Angleman, S.

نیز از ارتباط با این رسانه‌ها می‌گیرند و آنها را در ارزش‌ها، احساسات و شناخت‌های خود اعمال می‌کنند. بنابراین هر چه اهداف و انگیزه‌های کاربران در استفاده از رسانه‌های اجتماعی هدفمندتر باشد، احتمال تأثیرپذیری آنها بیشتر خواهد بود و هر چقدر هم اهداف و انگیزه‌های کاربران در استفاده از رسانه‌های اجتماعی، غیرهدفمند باشد، احتمال تأثیرپذیری آنها کمتر خواهد بود. سورین و تانکارد (2001) معتقدند نوع استفاده از اینترنت در میان جوانان و بزرگسالان متفاوت است. شاید اینکه برخی نسل امروز را نسل اینترنت می‌دانند چندان هم بیراه نباشد. پیمایشی که به وسیله مؤسسه گالوپ انجام شد نشان می‌دهد که جوانان به دلایلی متفاوت بیشتر از بزرگسالان از اینترنت استفاده می‌کنند. کاربران مسن‌تر بیشتر تمایل دارند از اینترنت برای مصارف خبری استفاده کنند در حالی که کاربران جوان‌تر معمولاً از اینترنت برای اهداف گسترده‌تری مثل وقت‌گذرانی، تفریح و اجتماعی شدن استفاده می‌کنند.

نظریه کاشت

نظریه کاشت گربنر، بر کنش متقابل میان رسانه و مخاطبانی که از آن رسانه استفاده می‌کنند و نیز بر چگونگی تأثیرگذاری رسانه‌ها بر مخاطبان تأکید دارد. فرض اساسی این نظریه این است که بین میزان مواجهه و استفاده از رسانه و واقعیت‌پنداری در محتوا و برنامه‌های آن رسانه ارتباط مستقیم وجود دارد. به این صورت که ساعت‌های متمادی مواجهه با رسانه‌ای خاص باعث ایجاد تغییر نگرش و دیدگاه‌های موافق با محتوای رسانه می‌شود. در واقع، نظریه پرورش با تعیین میزان و نوع برنامه‌های مورد استفاده از رسانه‌ها، میزان تأثیر را مطالعه می‌کند تا به سازوکار و نحوه تأثیر دست پیدا کند (عباسی قادی و دیگران، 1390، 81).

براساس نظریه کاشت می‌توان استنباط کرد که میزان استفاده، مدت زمان عضویت و واقعی تلقی کردن محتوای مطالب ارایه شده در شبکه‌های اجتماعی موبایل محور بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان مؤثر است. می‌توان گفت هر چه میزان استفاده و مدت زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی افزایش یابد و کاربران محتوای مطالب ارایه شده را در این رسانه‌ها را نسبت به رسانه‌های داخلی بیشتر واقعی تلقی کنند، احتمال تأثیرپذیری کاربر بیشتر است. برعکس هر چه میزان استفاده و مدت زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی کاهش یابد و آنها محتوای مطالب ارایه شده را کمتر واقعی تلقی کنند، احتمال تأثیرپذیری وی کمتر خواهد بود.

اشاعه نوآوری‌ها

اینترنت از ابتدای کار تاکنون سریع‌ترین رسانه تاریخ در جذب مخاطب بوده است (سورین و تانکارد، 2001). این رشد سریع اینترنت باعث شده برخی از کارشناسان توسعه به ظرفیت‌های این رسانه برای اشاعه نوآوری‌ها توجه بیشتری کنند. راجرز (1995) معتقد است نوآوری‌های تعاملی یا آنهایی که به ارتباط دو طرفه مربوط می‌شوند به دلیل توانایی آنها در جذب سریع کاربر می‌توانند روند اقتباسی سریعتری را طی کنند.

یک جنبه دیگر از فضای مجازی همان اثرات ماهیتی و رسانه‌ای این رسانه جدید در فرآیند تغییر ارزش‌هاست. کاربران در اتاق‌های گفتگو تجربیات خود را به اشتراک می‌گذارند و به دلیل بیرونی بودن این تجربه مشترک تسلط فرد بر آن تضعیف می‌شود. در این شرایط فرد برای پذیرش ارزش‌های جایگزین که همان حلقه مفقوده لرنر، راجرز و... بود آماده می‌شود (سورین و تانکارد، 2001).

ایران در آستانه درهای ورودی جامعه اطلاعاتی جهانی است و تعداد کاربران اینترنتی روز به روز در حال افزایش‌اند و بخش عمده از این کاربران جوانانند. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی در طی دهه گذشته با گسترش سریع در بین کاربران ایرانی رواج پیدا کرده‌اند و میلیون‌ها نفر در این شبکه‌ها عضویت یافته‌اند. از این رو تعداد زیاد استفاده‌کنندگان از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی در بین جوانان ایرانی و تأثیرات گسترده‌ای که به حوزه‌های مختلف فردی، اجتماعی، خانوادگی آنها دارد، دلیل اصلی برای پرداخت به این پژوهش است تا بهتر بتوان اثرات این پدیده جدید را شناسایی و در صورت امکان به مقابله با آن پرداخت. از این رو ضروری است که به بررسی اثرات این گونه ابزارهای ارتباطی پرداخته شود تا علاوه بر افزایش آگاهی خود از آثار آن در زندگی خود در جامعه امروزی باخبر شویم. به همین منظور این مطالعه، با هدف بررسی استفاده از تلگرام بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان (مطالعه موردی: دانش‌آموزان پسر دبیرستان امام علی (ع)) انجام گرفته است.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه 1: به نظر می‌رسد بین استفاده از تلگرام و قانونمندی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.
فرضیه 2: به نظر می‌رسد بین استفاده از تلگرام و کنش اجتماعی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق پسران دبیرستانی اول و دوم و سوم (رشته‌های ریاضی، تجربی و انسانی) دبیرستان امام علی (ع) منطقه 14 هستند که با استفاده از فرمول کوکران 120 نفر به عنوان حجم نمونه محاسبه شدند و نمونه‌گیری به صورت تصادفی بوده است. پرسشنامه شامل 23 سؤال می‌باشد که در بین دانش‌آموزان جهت پاسخگویی در اختیار آنها قرار گرفت.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در راستای تحلیل داده‌ها و پاسخ به سؤال‌های پژوهش، از آزمونهای زیر در نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

جدول زیر نتایج به دست آمده از توصیف متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد: دانش‌آموزان در سه رده تحصیلی دهم، یازدهم و پیش‌دانشگاهی بودند. همچنین در سه رده سنی 15، 16 و 17 سال قرار داشتند. تعداد دانش‌آموزان در هر یک از رده‌های سنی و تحصیلی در جدول شماره 1 ارائه شده است. این جدول نشان می‌دهد که تعداد دانش‌آموزان در سه پایه تحصیلی و همچنین در سه رده سنی، اختلاف چندانی با یکدیگر ندارند.

جدول شماره 1: نسبت دانش‌آموزان در رده سنی و پایه تحصیلی

درصد	فراوانی	متغیرها	
37.6	44	دهم	تحصیلات
32.5	38	یازدهم	
29.9	35	پیش‌دانشگاهی	
100	117	مجموع	
34.2	40	15 سال	سن
34.2	40	16 سال	
31.6	37	17 سال	
100	117	مجموع	

1. توصیف گویه‌های پرسشنامه به صورت تفکیک شده

گویه‌های مختلف پرسشنامه تبیین‌کننده مؤلفه‌های رفتار اجتماعی دانش‌آموزان است. بنابراین توصیف گویه‌ها می‌تواند در شناسایی وضعیت مؤلفه‌های رفتار اجتماعی دانش‌آموزان کارگشا باشد.

75 نفر (64.7٪) قبل از ورود به دبیرستان و 37 نفر (31.4٪) بعد از ورود به دبیرستان از گوشی همراه استفاده می کردند. نسبت دانش آموزانی که قبل از ورود به دبیرستان از گوشی هوشمند استفاده می کردند به طور معنی دار بیشتر از افرادی بود که بعد از ورود به دبیرستان شروع به استفاده از گوشی هوشمند کرده بودند ($p\text{-value} < 0.001$).

همچنین 64 نفر (55.2٪) قبل و 44 نفر (37.9٪) بعد از ورود به دبیرستان از تلگرام استفاده می نمودند. (10 نفر به این سؤال پاسخ نداده بودند) تعداد دانش آموزان در این دو گروه اختلاف معنی داری با هم نداشت ($p\text{-value} = 0.067$). فراوانی سایر پاسخ ها در جدول شماره 2 ارائه شده است. نتایج این جدول نشان می دهد که تقریباً نیمی از دانش آموزان در مهمانی ها، جمع دوستان و اماکن عمومی از گوشی خود استفاده می کنند. تنها 5 درصد از آنها در مدرسه از گوشی استفاده می کنند. نسبت دانش آموزانی که به دلیل استفاده از تلگرام از خانواده خود مورد تذکر واقع می شدند به طور معنی دار کمتر از افرادی بود که تذکر دریافت نمی کردند. (خانواده ها نسبت به استفاده فرزندان شان از تلگرام حساسیت چندانی ندارند). نیمی از دانش آموزان از تلگرام برای ارتباط با جنس مخالف استفاده می نمودند. 16.5٪ از پاسخ دهندگان (14 نفر) به این سؤال پاسخ نداده بودند.

جدول شماره 2: فراوانی پاسخ های داده شده به هر یک از سئوالات

ردیف	شاخص ها	پاسخ	تعداد	درصد	p-value
1	آیا در مهمانی ها از گوشی همراه خود استفاده می کنید؟	بله	53	46.9	0.573
		خیر	60	53.1	
2	آیا در جمع دوستان از گوشی همراه خود استفاده می کنید؟	بله	55	49.1	0.925
		خیر	57	50.9	
3	آیا در اماکن عمومی از گوشی همراه خود استفاده می کنید؟	بله	53	47.3	0.637
		خیر	59	52.7	
4	آیا در مدرسه از گوشی هوشمند استفاده می کنید؟	بله	6	5.3	* <0.001
		خیر	108	94.7	
5	آیا مدرسه اجازه استفاده از گوشی هوشمند را به شما می دهد؟	بله	3	2.6	* <0.001
		خیر	112	97.4	
6	آیا خانواده به خاطر استفاده از گوشی هوشمند مکرراً به شما تذکر می دهد؟	بله	49	44.1	0.255
		خیر	62	55.8	
7		بله	39	36.1	*0.005

	63.9	69	خیر	آیا خانواده به خاطر استفاده از تلگرام مکرراً به شما تذکر می‌دهد؟	
* <0.001 +	37.6	44	پدر	کدام یک از اعضای خانواده بیشتر به شما تذکر می‌دهد؟	8
	44.4	52	مادر		
	0	0	خواهر		
	0.9	1	برادر		
	0.9	1	سایر اعضا		
* <0.001 +	31.6	37	پدر	کدام یک از اعضای خانواده گوشی شما را کنترل می‌کند؟	9
	28.2	33	مادر		
	3.4	4	خواهر		
	1.7	2	برادر		
	1.7	2	سایر اعضا		
* <0.001	68.1	77	بله	آیا قبل از خوابیدن از گوشی هوشمند خود استفاده می‌کنید؟	10
	31.9	36	خیر		
* <0.001 +	5.1	6	زیاد	چه اندازه مطالب تلگرام را برای دوستان و اطرافیانتان می‌فرستید؟	11
	40.2	47	متوسط		
	47.9	56	کم		
* <0.001 +	25.6	30	مدل بالا	احساس می‌کنید نسبت به دوستانتان وضعیت گوشی هوشمندتان در چه حدی است؟	12
	52.1	61	مدل متوسط		
	17.9	21	مدل پایین		
* <0.001	29.8	80	بله	آیا از لوازم جانبی گوشی همراه استفاده می‌کنید؟	13
	70.1	34	خیر		
* <0.001 +	7.7	9	صبح تا ظهر	در چه زمان‌هایی بیشتر از تلگرام استفاده می‌کنید؟	14
	68.4	80	ظهر تا شب		
	8.5	10	شب تا صبح		
* <0.001 +	8.5	10	مذکر	در تلگرام ارتباط شما با کدام گروه جنسی بیشتر است؟	15
	50.4	59	مؤنث		
	29.9	35	هر دو		
+ برابری نسبت بین گروه‌ها به وسیله آزمون کای-دو بررسی شد. * در سطح 0.05 معنی‌دار است.					

از دانش‌آموزان سئوالات باز پاسخ به صورت «از تلگرام در چه مواردی استفاده می‌کنید؟»، «در تلگرام از چه کانال‌هایی استفاده می‌کنید؟»، «در تلگرام ارتباط شما با کدام گروه بیشتر است؟»، «در تلگرام در چه گروه‌هایی عضو و فعال هستید؟» و «در تلگرام بیشتر چه مطالبی را دانلود می‌کنید؟» پرسیده شد. 57.6٪ از پاسخ‌دهندگان از تلگرام برای اطلاع از اخبار و اطلاع‌رسانی استفاده می‌کردند، پس از آن آموزشی و علمی با 30.5٪ و طنز و سرگرمی با 15.3٪ بیشترین موارد استفاده دانش‌آموزان از تلگرام بودند. 56.8٪ از دانش‌آموزان از کانال‌های آموزشی و علمی تلگرام استفاده می‌کردند. کانال‌های طنز و سرگرمی (18.6٪) و مذهبی (11.9٪) در جایگاه‌های دوم و سوم قرار داشتند. 34.7٪ از تلگرام برای ارتباط با دوستان استفاده می‌کردند. 23.7٪ برای ارتباط با گروه‌های آموزشی و 19.5٪ برای ارتباط با خانواده از تلگرام استفاده می‌کردند. 26.3٪ از دانش‌آموزان در گروه‌های دوستی فعال بودند، 25.5٪ در گروه‌های آموزشی و 19.5٪ در گروه‌های خانوادگی فعال بودند. همچنین 38.1٪ از دانش‌آموزان از تلگرام برای دریافت (دانلود) فیلم و کارتون و عکس استفاده می‌کردند. پس از آن کتاب و جزوه آموزشی بیشترین فراوانی را داشت (28.0٪) و موسیقی سومین پردر یافت‌ترین محتوا بود (18.6٪).

برای بررسی ارتباط بین استفاده از تلگرام با کنش اجتماعی و قانونمندی، استفاده دانش‌آموزان از تلگرام در سه گروه 2 ساعت و کمتر، 3 ساعت، و 4 ساعت و بیشتر تقسیم شد. سپس همبستگی بین میزان استفاده از تلگرام با تک تک مؤلفه‌های مربوط به کنش اجتماعی و قانونمندی به دست آمد.

همبستگی بین میزان استفاده از تلگرام با مؤلفه‌های کنش اجتماعی در جدول 2 مشاهده می‌شود. با توجه به اینکه در تمام جداول توافقی، فراوانی مورد انتظار اغلب سلول‌ها کمتر از حداقل مورد نیاز (5) بود، برای بررسی استقلال میزان استفاده از تلگرام با هر یک از مؤلفه‌ها، از آماره نسبت درست‌نمایی استفاده گردید. همچنین برای بررسی رابطه میزان استفاده از تلگرام با مؤلفه‌های کنش اجتماعی با رده‌های ترتیبی و همچنین مؤلفه‌های دو رده‌ای از آماره آزمون گاما استفاده شد. (سؤال «در تلگرام با کدام گروه جنسی بیشتر در ارتباط هستید»، به صورت 1: مذکر، 2: هر دو و 3: مؤنث کدگذاری شده و به عنوان متغیر ترتیبی در تحلیل وارد شد).

جدول شماره 3: ارتباط بین میزان استفاده از تلگرام با مؤلفه‌های کنش اجتماعی

آزمون ارتباط		آزمون استقلال		جدول توافقی			شاخص‌ها
مقدار	آماره	مقدار	آماره	4	3	2	
احتمال	آزمون	احتمال	آزمون	ساعت	ساعت	ساعت یا کمتر	

		یا بیشتر						
0.658	-0.117	0.970	0.531	56	6	6	قبل از دبیرستان	از چه زمانی از گوشی هوشمند استفاده می‌کنید؟
				23	3	3	ورود به دبیرستان	
0.533	-0.159	0.548	1.203	50	6	4	قبل از دبیرستان	از چه زمانی از تلگرام استفاده می‌کنید؟
				30	3	5	ورود به دبیرستان	
0.401	-0.199	0.841	1.420	39	5	6	بله	آیا در مهمانی‌ها از گوشی همراه خود استفاده می‌کنید؟
				40	5	3	خیر	
0.975	-0.007	0.856	1.333	42	6	4	بله	آیا در جمع دوستان از گوشی همراه خود استفاده می‌کنید؟
				36	4	5	خیر	
0.517	0.156	0.575	2.898	38	5	3	بله	آیا در اماکن عمومی از گوشی همراه خود استفاده می‌کنید؟
				41	5	5	خیر	
0.228	0.275	0.106	7.624	2	2	2	زیاد	چه اندازه مطالب تلگرام را برای دوستان و اطرافیان‌تان می‌فرستید؟
				38	3	4	متوسط	
				40	5	3	کم	
0.283	0.226	0.194	11.140	17	3	5	مدل بالا	احساس نسبت به دوستان‌تان وضعیت گوشی هوشمندتان در چه حدی است؟
				48	3	4	مدل متوسط	
				13	4	0	مدل پایین	
* < 0.001	-1.00	* 0.001	13.113	54	10	9	بله	آیا از لوازم جانبی گوشی همراه استفاده می‌کنید؟
				26	0	0	خیر	
0.405	0.219	0.549	3.050	6	2	2	مذکر	در تلگرام ارتباط شما با کدام گروه جنسی بیشتر است؟
				29	3	2	هر دو	
				45	5	4	مونث	

* در سطح 0.05 معنی دار است.

بر اساس نتایج جدول شماره 3، فقط بین استفاده از لوازم جانبی با میزان استفاده از تلگرام رابطه معنی دار بود. به این صورت که استفاده از لوازم جانبی گوشی همراه متناظر با کاهش استفاده از تلگرام بود. ارتباط بین میزان استفاده از تلگرام با سایر مؤلفه‌های کنش اجتماعی از نظر آماری معنی دار نبود.

جدول شماره 4: ارتباط بین میزان استفاده از تلگرام با مؤلفه‌های قانونمندی

آزمون ارتباط		آزمون استقلال		جدول توافقی			شاخص‌ها
مقدار آماره احتمال	آماره آزمون	مقدار احتمال	آماره آزمون	4 ساعت یا بیشتر	3 ساعت	2 ساعت یا کمتر	
0.053	-0.722	0.077	8.422	2	3	1	بله
				77	7	8	خیر
0.083	-0.924	0.109	7.566	0	1	1	بله
				78	9	8	خیر
0.670	-0.099	0.457	3.640	37	7	3	بله
				41	3	6	خیر
0.683	-0.097	0.828	1.490	30	5	3	بله
				48	5	6	خیر
0.163	-0.372	0.107	7.613	54	10	6	بله
				25	0	3	خیر

همبستگی بین میزان استفاده از تلگرام با مؤلفه‌های قانونمندی در جدول شماره 4 ارایه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود میزان استفاده از تلگرام با هیچ یک از مؤلفه‌های قانونمندی ارتباط معنی دار نداشت.

نتیجه‌گیری

یکی از وسایل پرکاربرد امروزی در ارتباطات انسانی تلفن همراه است. امروز تلفن همراه به عنوان یکی از مظاهر فناوری ارتباطی نوین در زندگی فردی و اجتماعی بشر جایگاه قدرتمند دارد و جزو لاینفک مناسبات روزمره محسوب می‌شود.

در بررسی‌های به عمل آمده در این مقاله نتایجی به دست آمد. دانش‌آموزان در قبل از ورود به مدرسه از گوشی هوشمند و در نتیجه از تلگرام استفاده می‌کردند. با توجه به ضوابط و قوانینی که مدرسه در عدم استفاده از گوشی همراه را برای دانش‌آموزان وضع می‌کند به خاطر رعایت این قوانین دانش‌آموزان از گوشی همراه استفاده نکرده ولی در منزل به علت‌هایی از جمله عدم وجود قوانین استفاده و نظارت کامل دانش‌آموزان از گوشی همراه بیشتر استفاده می‌کنند و در نتیجه قانونمندی و کنش اجتماعی کمتری در منزل وجود دارد.

بیشتر دانش‌آموزان اظهار داشته‌اند که از گوشی همراه برای اطلاع از اخبار و اطلاع‌رسانی، سپس آموزشی و علمی و در آخر از طنز و سرگرمی استفاده می‌کنند. گروهی نیز اظهار داشته‌اند که از طریق گوشی همراه برای ارتباط با گروه دوستان و گروه‌های خانوادگی استفاده می‌کنند و از طریق ارتباط از راه دور ارتباط اجتماعی خود را با یکدیگر حفظ می‌کنند.

زیرا بیشتر دانش‌آموزان اظهار داشته‌اند که در جمع دوستان، مهمانی‌ها و اماکن عمومی از گوشی همراه خود استفاده می‌کنند می‌توان به این نتیجه رسید که متأسفانه در رابطه با استفاده از این وسیله در جمع هنوز نتوانسته‌اند به ارتباط و کنش اجتماعی برسند که در جمع از گوشی همراه استفاده نکنند و به عدم استفاده از این وسیله به عنوان یک قانون عمل کنند و سعی می‌کنند از طریق گوشی هوشمند و ارتباط داشتن با این وسیله با دیگران (دوستان، اقوام و گروه‌های خانوادگی) ارتباط خود را همچنان حفظ نمایند.

همچنین دانش‌آموزانی که بیشتر از لوازم جانبی گوشی همراه استفاده می‌کنند استفاده بی‌رویه‌ای در استفاده از این وسیله و داشتن ارتباط بیشتر از طریق گوشی همراه با دیگران داشته‌اند.

منابع

1. احمدی بلوطکی، حاجی محمد و رضا عیدی‌زاده، 1396، رابطه تکنولوژی ارتباطی با سبک زندگی دانشجویان رشته‌های علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران، مطالعات جامعه‌شناسی، سال نهم، شماره 35، تابستان.
2. آفاجانی، نوشین؛ رسولی، محمدرضا و مریم خرسند، (1390)، بررسی پیامدهای تکنولوژی‌های نوین ارتباطی و تأثیر آن بر روابط انسانی، فصلنامه فرهنگ ارتباطات، دوره 1، شماره 3، 89-103، پاییز.
3. امرایی، فروزان و ویدا حسن‌پور، 1392، بررسی تأثیر اینترنت در اختلالات رفتاری دانش‌آموزان

4. امیرپور، مهناز و مریم گریوانی، 1392، تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، سال اول، پاییز.
5. باستانی، سوسن (1382)، جزوه درس تحلیل شبکه، دانشگاه الزهرا.
6. ببران، صدیقه و مهنوش سادات اخوان طباطبایی، 1394، بررسی نقش و تأثیرات استفاده از تلفن همراه بر دختران دانش‌آموز دبیرستانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
7. پناهی، یعقوب؛ اصلانی، طاهر؛ فرجی، رباب و حسین بتواز، 1394، وابستگی به تلفن همراه و آسیب‌های روانی- اجتماعی در دانش‌آموزان: بررسی اثرات پیام کوتاه و بلوتوث، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، مرکز مشاوره اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل.
8. جعفری، علی‌اصغر، 1388، تأثیر تلفن همراه بر جوانان و خانواده، <http://abeshkooch.persianblog.ir/page/maghalat>
9. چلیبی، مسعود، 1375، جامعه‌شناسی نظم؛ تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، تهران: نشر نی.
10. حیدری، حسین، 1392، تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر همگرایی و واگرایی قومی، همایش تخصصی بررسی ابعاد شبکه‌های اجتماعی، پژوهشکده فناوری اطلاعات و ارتباطات جهاددانشگاهی، پاییز.
11. خدایاری، کلثوم؛ دانشور حسینی، فاطمه و حمیده سعیدی، میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد)، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، سال بیست و یکم، شماره 1 (پیاپی 77)، بهار 1393.
12. دادگران، سیدمحمد و مریم آزادندیش، 1390، بررسی آثار اجتماعی و فرهنگی تلفن همراه بر دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه (شهرستان اراک)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
13. رابرتسون، رونالد (1380)، جهانی شدن تدریجی‌های اجتماعی و فرهنگی، ترجمه کمال پولادی، تهران: نشر ثالث.
14. رحمان‌زاده، سیدعلی، 1389، کارکرد شبکه‌های اجتماعی مجازی، مطالعات راهبردی جهانی شدن، سال اول، پیش شماره اول، زمستان.
15. رحیمی، امین (1387)، آسیب‌شناسی پیامک و تأثیرات آن بر روابط اجتماعی افراد، نشریه آرمان روابط عمومی، شماره 910، 1378/5/28.
16. سفیری، خدیجه و زهرا نعمت‌اللهی، 1390، رابطه ابزارهای جهانی شدن و هویت دینی، مطالعات و تحقیقات اجتماعی، دوره اول شماره 1، بهار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه الزهرا.
17. سلطانی‌فر، محمد، 1389، دیپلماسی عمومی نوین و روابط عمومی الکترونیک، تهران: بسیمای شرق.
18. سلیمانی‌پور، روح‌الله، 1389، شبکه‌های اجتماعی؛ فرصت‌ها و تهدیدها، اطلاع‌رسانی و کتابداری، ره آورد نور، شماره 31.
19. سورین ورنر، تانکارد جیمز، 1382 / 2001، نظریه‌های ارتباطات، ترجمه دکتر علیرضا دهقان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
20. شارع‌پور، محمود، 1394، نقش شبکه‌های اجتماعی در بازتولید نابرابری آموزشی، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره 91.
21. شاه قاسمی، احسان، 1385، مروری بر زمینه‌های تأثیر فضای مجازی بر نظریه‌های ارتباطات، مجله علمی- پژوهشی الکترونیک در حوزه ارتباطات و رسانه، مجله جهانی رسانه- نسخه فارسی، دوره 1، شماره 2، پاییز و زمستان، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

22. صابری، محمد، 1392، نقش و تأثیر اینترنت در رفتار اجتماعی نوجوانان و جوانان.
23. صیادی، محمدامین؛ فتحی، فریبرز و میترا محمدی، 1394، استفاده بی‌رویه از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی و ارتباط آن با سلامت روانی، 1394، مقاله علمی پژوهشی (سما) نشریه سلامت و تندرستی در مدارس.
24. عباسی قادی. م و دیگری، 1390، تأثیر اینترنت بر هویت ملی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
25. فرزانه، سیف‌الله و راضیه فلاحی شهاب‌الدینی، بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی (مورد مطالعه: دانش‌آموز دختر متوسطه دوره دوم شهر بابل)، دو فصلنامه مشارکت و توسعه اجتماعی، سال اول، شماره یک، پاییز و زمستان.
26. قلی‌زاده، آذر و عباس زمانی، 1396، مطالعه کیفی چالش‌های اجتماعی تلفن همراه در زندگی کاربران، فصلنامه علمی- ترویجی وسایل ارتباط جمعی (رسانه)، سال 28، شماره 1، شماره پیاپی 106، بهار.
27. کاستلز، مانوئل (1380)، ظهور جامعه شبکه‌ای، ترجمه احد علیقلیان و افشین خاکباز، تهران: طرح نو.
28. کیخا، امیرحسین، 1393، شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان دبیرستان‌های جنوب شهر زاهدان در سال 93، اولین کنگره ملی راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار در بخش‌های علوم و فناوری.
29. محمدبیگی، ابوالفضل؛ قضاوی، علی؛ محمد صالحی، نرگس؛ قمری، فرهاد و سعیدی، عاطفه، 1388، شیوع اعتیاد به اینترنت و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک، مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان.
30. مقتدایی، زینب، 1393، بررسی نفوذ اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی بر زندگی فردی و اجتماعی نسل جوان، پایگاه اطلاع‌رسانی <http://migna.ir/vdcgqy9x.ak9u74prra.html>
31. مک لوهان، مارشال، 1377، برای درک رسانه‌ها (ترجمه سعید آذری)، تهران: مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای صدا و سیما
32. منتظر قائم، مهدی، 1381، امنیت در فضای مجازی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ادبیات.
33. نصرتی، محمد، 1391، جشن جهانی شبکه‌های اجتماعی، روزنامه اعتماد، 2431.
34. نصیری، زهره، 1394، بررسی آسیب‌ها و پیامدهای وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین نوجوانان و جوانان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مهندسی مکترونیک.
35. Alavi SS, Maracy MR, Jannatifard F, Eslami M, Haghghi M. A (2010) Survey of relationship between Psychiatric Symptoms and Internet Addictions in Students of Isfahan Universities. Scientific J Hamadan Universe Med Sci; 65-57: (2)17.
36. Boyd D. (2007) why youth social network sites: The role of networked publics in teenage social life. The John D. and Catherine MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. 2007, MIT Press. 142-119.
37. Cohen, R, Kenedy P (2000), Global culture, London, Routledge.
38. Ellison NB, Lampe C, & Steinfield C (2009). Feature Social network sites and society: current trends and future possibilities. Interactions, 1(16): p. 9-6.
39. Kraut, R. , Patterson, M. , Lundmark, V. , Kiesler, S. , Mukopadhyay, T. , & Scherlis, W. (1998). Internet paradox : A social technology that reduces social involvement and psychological wellbeing? American Psychologist, 53(9), 1017–1031.
40. Salzano, Massinmo (2003), Globalization of the Italian School of Public Finance, University of Salerno.

41. Severin, J. Werner and Tankard W James . 2001. Communication Theories: Origins. Methods and Uses in the Mass Media. 1/E .Texas , Longman
42. Angleman, S. (December, 2000). Uses and Gratifications and Internet Profiles: A Factor Analysis. Is Internet Use and Travel to Cyberspace Reinforced by Unrealized Gratifications? Paper presented at the Western Science Social Association 2001 Conference held in Reno, NV. <<http://www.jrily.com/LiteraryIllusions/InternetGratificationStudyIndex.html>>.

